

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ

Гринєць М.О.

студент,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

РОЗШИРЕННЯ УМОВ НЕ ПЕРЕВИЩЕННЯ МЕЖ НЕОХІДНОЇ ОБОРОНИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЗАХИСТУ ВІД НАПАДУ

За даними Генеральної прокуратури України, за січень-вересень 2014 року було скоєно 439 831 злочин [1], проте за той самий період 2015 року скоєно усього 430 659 злочинів [2], що свідчить про поступове зменшення кількості злочинів на теренах України. Цей факт підкреслює позитивні зміни у свідомості людей, що виражається у даних цієї статистики.

Тенденцію позитивних змін необхідно підтримувати і розвивати, саме тому я звертаю увагу на інститут необхідної оборони, як на шлях продовження цих змін.

В Україні немає досконалого превентивного механізму захисту осіб від злочинів, тому часто суб'єкт змушений у певних обставинах захищати себе без допомоги правоохоронних органів. Коли вночі злодій хоче вчинити крадіжку чи напасти на особу, потерпілий змушений захищати своє життя та майно самотійно. Проте неправильним є те, що особа може понести покарання за захист самого себе, який не змогла забезпечити держава.

Саме для цього необхідно розширити права особи на необхідну оборону.

Незважаючи на значний розвиток законодавства та наявність напрацювань у сфері інституту необхідної оборони, залишається дискусійним ряд питань. Серед них можна виділити питання закріплення в законодавстві України лише трьох випадків застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу. Саме це питання буде розглянуто у статті.

Метою даного дослідження є обґрунтування необхідності розширення прав особи на застосування зброї та будь-яких інших засобів для захисту свого життя, життя інших осіб чи майна від злочинця.

На сьогодні у чинному Кримінальному Кодексі України (далі – КК), визначено три умови не перевищення меж необхідної оборони. Тобто, особа може використовувати зброю, будь-які інші засоби чи предмети для захисту від нападу озброєної особи, нападу групи осіб, а також відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло.

Тільки у цих трьох випадках законодавець передбачає законне нанесення тяжких тілесних ушкоджень або смерті нападаючому.

На мою думку це не є вичерпним переліком обставин, за яких особа для захисту свого життя може застосувати зброю або смертельну фізичну силу.

Для підтвердження своєї думки слід звернутися до зарубіжної практики закріплення інституту необхідної оборони у кримінальному законодавстві.

Відповідно до КК штату Нью-Йорк застосування смертельної фізичної сили можливо, коли особа, що захищається, розумно передбачає, що нападник застосовує або ось-ось почне застосовувати смертельну фізичну силу, а також у випадках: коли особа вчиняє або намагається вчинити вбивство, викрадення людини, зґвалтування чи пограбування; коли особа намагається вчинити берглері (незаконне проникнення до житла з метою вчинити злочин); якщо особа, на яку напали, знаходиться у своєму житлі і не є початковим агресором [3].

Таким чином у законодавстві штату Нью-Йорк передбачено дещо ширший перелік можливого застосування смертельної фізичної сили щодо злочинця.

На мою думку, до існуючого переліку умов застосування зброї чи смертельної фізичної сили при необхідній обороні, необхідно додати положення про самозахист при зґвалтуванні та при викраденні людини.

В Україні за період січень-вересень 2015 року вчинено 855 злочинів проти волі, честі та гідності особи та понад 600 злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи [2].

Особливістю цих злочинів є те, що жертвами в основному стають жінки, які не можуть своїми силами захиститися від злочинця, який є фізично сильнішим за жертву.

Єдиним шансом для жінки хоч якось вирівняти сили – це скористатися зброєю чи будь-яким іншим засобом для захисту свого життя. Жінка повинна знати, що коли особа намагається її зґвалтувати, вона, в процесі самозахисту може вбити гвалтівника.

Так само і злочинець буде знати, що він ризикує власним життям при спробі зґвалтувати жінку.

Проте, нажаль, у законодавстві України немає дозволу особі у будь-який спосіб захищати свою статеву свободу та недоторканість, що призводить до пагубних наслідків.

Так само звернемося до кримінального законодавства Федеративної Республіки Німеччини. У даному законодавстві відсутні чіткі рамки «перевищення меж необхідної оборони».

Перевищення меж необхідної оборони за кримінальним правом ФРН є оціночною категорією. Вирішення цього питання при розгляді кожної справи знаходиться у компетенції суду [4].

Тобто, у Німецькому кримінальному законодавстві зазначено ще більш гуманні умови застосування інституту необхідної оборони. Кожна особа може захищати свої права від злочинного посягання у зручний для неї спосіб, а вже суд вирішить, чи було це правомірно чи ні.

Для потерпілого це дуже корисне правило, оскільки особа буде не боятися захищати себе чи своїх близьких, а вчинить усе необхідне. Це правило розуміється у широкому значенні, а тому поглинає і захист власного життя, і захист статевої свободи.

Законодавець вирішив дати особі можливість піклуватися перш за все за своє життя, а потім вже за наслідки. А у випадку посягання, це і є першим, про що має перейматись потерпілий.

Таким чином, слід наголосити, для подальшого розвитку кримінально – правової охорони життя, здоров'я, свободи, статевої недоторканності особи, і тд., слід доповнити ст. 36 Кримінального кодексу України зарубіжною практикою кримінального законодавства.

Підсумовуючи усе вище зазначене, можна зробити висновок, що зарубіжне законодавство більш зрозуміло для пересічного громадянина окреслило інститут необхідної оборони. Для громадянина держави має бути зрозумілим законодавство що

стосується відповідальності за захист свого життя, здоров'я та свободи.

І саме тому для сучасного законодавства України конче необхідно вносити зміни відповідно до часу та свідомості більшості громадян. Я вважаю, що кримінально-правова політика України стосовно інституту необхідної оборони повинна будуватись з урахуванням тенденцій розвитку суспільства та запозиченням позитивних аспектів зарубіжної досвіду.

Список використаних джерел:

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-вересень 2014 року, <http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html>.
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-вересень 2015 року, <http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html>.
3. «Інститут необхідної оборони за Кримінальним правом України та США: порівняльний аналіз» // Орловський Б.М., 2009 р. / «Держава і право». – 2009. – Випуск 53. – С. 569.
4. «Інститут необхідної оборони в країнах Романо-Германської правової системи» // Боднарук О.М., 2010р. / «Науковий вісник Чернівецького університету». – 2010. – Випуск 525. Правознавство. – С. 113.
5. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. – 4-те вид., переробл. та доповн. / Відп. ред. С.С. Яценко.– К.: А.С.К., 2006. – 848 с.

Ковтун Л.Ю., Нечипорук І.В.

курсанти,

Науковий керівник: Дідківська Г.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний університет державної податкової служби України

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СЛУЖБОВІ ЗЛОЧИНИ

Згідно ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі та в межах повноважень та у спосіб, що передбачений Конституцією та законами України [1, с. 141]. Діяння, що вчинюються всупереч Конституції і законам України, є